

Fält

Ett nyckelbegrepp i Pierre Bourdieus sociologi

Föreläsning inspelad 6 okt. 2018

Donald Broady, Uppsala universitet
donald.broady@soc.uu.se
www.skeptron.uu.se/broady/sec/

Verktyslådan

Kapital är enkelt sagt symboliska och materiella tillgångar. Bourdieu skiljer mellan olika arter av kapital: *kulturellt kapital* (kultiverat språkbruk och förtrogenhet med den s.k. finkulturen, förmågor som i Frankrike förvärvas främst i elitskolor), *socialt kapital* (släktband, vänskapsförbindelser, kontakter med gamla skolkamrater, kåranda) och *ekonomiskt kapital* (materiella tillgångar samt kännedom om ekonomins spelregler), jämte många mer speciella kapitalarter såsom "utbildningskapital" (examina), "vetenskapligt kapital" (anseende i den lärda världen) eller "litterärt kapital". En tillgång vilken som helst fungerar som *symboliskt kapital* i de sammanhang där den tillerkänns värde. Låt säga en civilingenjörsexamen utgör ett utbildningskapital som är verksam som symboliskt kapital inom näringslivets fält men inte inom litteraturens.

Med *habitus* avses system av dispositioner som tillåter människor att handla, tänka och orientera sig i den sociala världen. En människas *habitus* grundläggs genom de vanor hon införklarar i familjen och skolan och fungerar sedan som ett seglivat och ofta omedvetet handlingsmönster. *Habitus* kan betraktas som förkroppsligat kapital.

Strategier är individers, grupper eller institutioners försök att värna värdet på sitt kapitalinnehav och att försvara eller förbättra sin position. Sådana försök är ofta mer eller mindre omedvetna. Bourdieu använder således termen "strategi" — liksom "intresse", "investering", "vinst" — på annat sätt än i vardagsspråket eller i ekonomins vokabular där man brukar avse medvetna föreställningar och överlagd kalkyl.

Det sociala rummet är systemet av relationer mellan de positioner som intages av olika sociala grupper (klasser, klassfraktioner, yrkesgrupper). Bourdieus undersökningar av det sociala rummet motsvarar således det som inom andra forskningstraditioner kallas klassanalys eller studier av social stratifiering. *Den dominerande klassen* är detsamma som överklassen, vilken enligt Bourdieu består av två stora fraktioner, å ena sidan en "dominerande" ekonomisk fraktion där företagsledare spelar en framträdande roll och å andra sidan en "dominerad" kulturell fraktion vari ingår universitetslärare, konstnärer, författare. Tyvärr klingar ordet "härska" alltför värdeeladdat i nutida svenska öron, annars kunde Bourdieus *la classe dominante* på god svenska översättas

med "den härskande klassen" (*domination* är den gängse franska översättningen av den vänsterhegelianska traditionens *Herrschaft*).

Fält kan, om vi söker en definition som är så generell som möjligt, definieras som ett system av relationer mellan positioner. Med *socialt fält* (även benämnt "kampfält" eller "konkurrensfält") avser Bourdieu ett föränderligt område i samhället där människor och institutioner strider om något de har gemensamt, t.ex. inom litteraturens fält om rätten att döma om litterär kvalitet. Varje autonomt fält har sin egen specifika art av kapital, och fältbegreppet är bl.a. ett verktyg för studiet av fördelningen av kapital. En typisk studie av det litterära fältet bygger på information om författares, kritikers eller förläggares innehav av både specifikt litterärt kapital (som ger dem anseende bland författare eller kritiker) och andra arter av kapital såsom kulturellt, socialt, ekonomiskt eller politiskt. Men ett fält kan även konstrueras på grundval av information om låt säga förlagens och tidskrifternas egenskaper. Det är då inte fråga om ett socialt fält utan ett *fält av institutioner*. Begreppet *maktens fält* använder Bourdieu för att fånga in hela systemet av relationer mellan samtliga kapitalarter av betydelse, från konstnärligt kapital över juridiskt och politiskt till ekonomiskt.

Bidragen till denna antologi handlar inte så mycket om läsarna eller publiken (som tillhör *konsumtionsfältet*) utan framför allt om *produktionsfält*, befolkade av författare, konstnärer, kritiker, förläggare, gallerister etc. De kallas produktionsfält eftersom det är här som verk, värden och trosföreställningar — men även "producenter", dvs. författarna eller konstnärerna — frambringas. Ett särskilt slag av produktionsfält är *kulturella fält* (en mer precis benämning är *fälten för kulturell produktion*), dvs. konst, litteratur, vetenskap och religion, vilka i sin tur kan inrymma subfält såsom teaterns fält, sociologins fält etc. För att ett område skall kunna analyseras som ett fält i Bourdieus mening krävs att det besitter en väl utvecklad *autonomi*, dvs. självständighet i förhållande till andra fält och till omvärlden i övrigt.

Ur Donald Broady: "Inledning: en verktyslåda för studier av fält", *Kulturens fält*, Daidalos, Göteborg 1998, s. 11-26. Citatet från s. 13-15.

Fält, definition

Generellaste tänkbara definition:
ett system av relationer mellan positioner.

Fält, olika typer

Produktionsfält. Exempel: det litterära produktionsfältet, befolkat av författare, kritiker, förläggare, kulturredaktörer, verksamma i redaktionen för litterära tidskrifter/poddar/tv-program, litteraturvetare som forskar och publicerar sig, akademiledamöter med inflytande i det litterära livet, etcetera. De kulturella produktionsfälten (konst, litteratur, vetenskap, religion) är de mest autonoma och uppvisar därför i renodlad form egenskaper som fastän mer utspädda återfinns inom andra produktionsfält (politikens, den statliga administrationens, näringslivets, massmediernas etc).

Konsumtionsfält. När undersökningen avser konsumenter eller användare har Bourdieu & Co oftast föredragit termer som "rum" eller "marknad" i stället för "fält". Exempel: rummet av läsare, av bokköpare, av litteraturälskare, av lärare som undervisar i eller studenter som läser litteraturvetenskap.

Fält av institutioner. Vokabulären vacklar men även här har Bourdieu & Co oftast föredragit termen "rum". Exempel: rummet av universitetsutbildningar, rummet av företag inom en viss bransch, rummet av kyrkliga samfund.

Maktens fält. Systemet av relationer mellan alla arter av kapital (ekonomiskt, juridiskt, politiskt etc) med starka verkningar i ett samhälle.

Notera: Begreppet fält duger bäst i undersökningar av områden med tillräckligt stark autonomi. I andra fall (eller om forskaren är osäker på graden av autonomi) är det mer ändamålsenligt att resonera i termer av "rum" (eller "rymder", fr. *espaces*). Men även en forskare som har andra föremål för sin forskning än fält, kan ha något att lära av Bourdieu & Co:s undersökningar av fält, eftersom hela den arsenal av begrepp, metoder och forskningstekniker som utvecklades vid Bourdieus center där kommit till användning och finslipats.

UPPSALA
UNIVERSITET

Vad produceras inom ett produktionsfält?

Ett produktionsfält definieras av en särskild art av kapital, kallat fältspecifikt kapital, som där tillerkänns särskilt stort värde. Exempel: litterärt kapital inom litteraturens fält.

Inom det litterära fältet produceras inte bara litterära verk utan även sådant som genrer, stilar, tematiker, topoi och andra litterära verknytningsmedel. Bourdieu uppmärksammade att till det litterära fältet är knutet ett "rum av möjligheter" (*espace des possibles*), vilket inrymmer t.ex. den reservoar av sätt att skriva som är tillgängliga för en författare vid en given tidpunkt.

Vidare produceras värden och värdehierarkier, kriterier för bedömning av litterär kvalitet, trosföreställningar och en för fältet särskild sorts hängivenhet – av Bourdieu kallad *illusio* – som driver deltagarna att betrakta t.ex. litterärt skapande som en angelägenhet av oerhörd vikt.

Inte minst produceras människor, som väljs ut och beviljas inträde enligt vissa kriterier, formas (särdeles viktig är formeringen av habitus) och, om de ackumulerat tillräckligt mycket fältspecifikt kapital, kan konsekreras (upphöjs till betydande författare).

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

2018-10-17

5

UPPSALA
UNIVERSITET

Sociala användningar av fotografiet som exempel på att fält föds och dör

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/ För eget bruk: filen mol-pre-bou-ver-180116.pptx

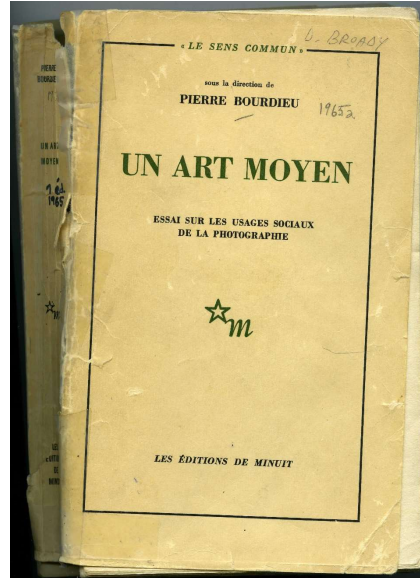
2018-10-17

6

Ett exempel på ett område som sent blev ett (produktions)fält: fotografiet (1)

P. Bourdieu (ed.),
Un art moyen. Essai sur les usages sociaux de la photographie, 1965.

Utdrag i sv. övers.:
"Amatörfotografen",
pp. 65–79 i P. Bourdieu,
Kultursociologiska texter,
2 uppl. 1991.

Ett exempel på ett område som sent blev ett (produktions)fält: fotografiet (2)

Ännu inget (produktions)fält för konstnärligt fotografi när Bourdieu & Co genomförde sin undersökning framemot mitten av 1960-talet.

Men ett sådant växte därefter fram, befolkat av fotografer samt gallerister, kritiker, curatorer, tidskriftsredaktörer, samlare m. fl. med fotografi som specialitet.

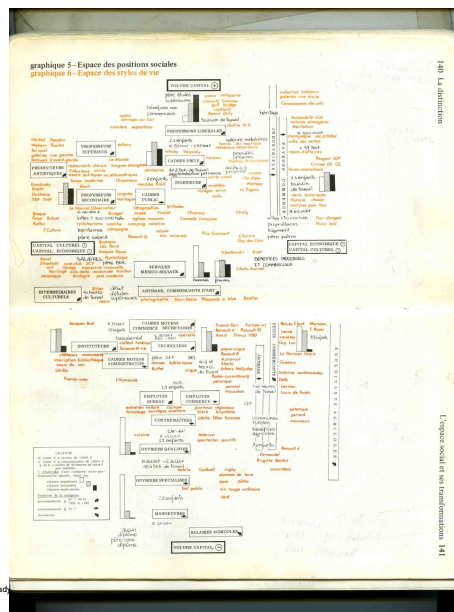
I Sverige inträffade födelsen cirka 1980, enligt Niclas Östlinds avhandling (disputation 2014) som även visade att fältet kan sägas ha dött i och med postmodernismens segertåg på 1990-talet.

Niclas Östlund, *Fotografi i Sverige 1970–2014*, Bokförlaget Arena, Lund 2015 – summa tolv böcker i två boxar, nära 2 000 sidor, nio kilo. 8

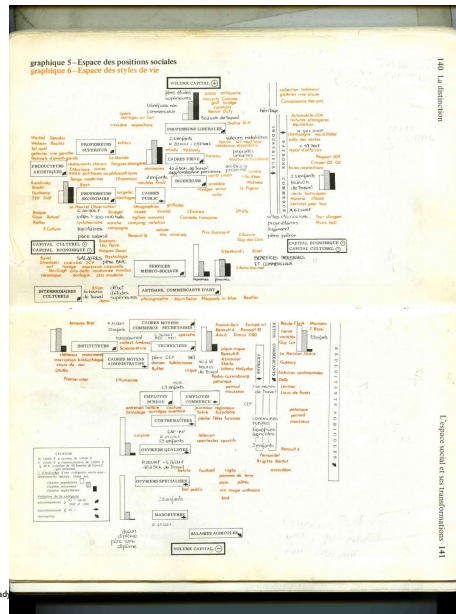
Maktfältet

Det sociala rummet och maktfältet (1)

P. Bourdieu, *La distinction. Critique sociale du jugement*, 1979, p. 140f 10

Det sociala rummet och maktfältet (2)

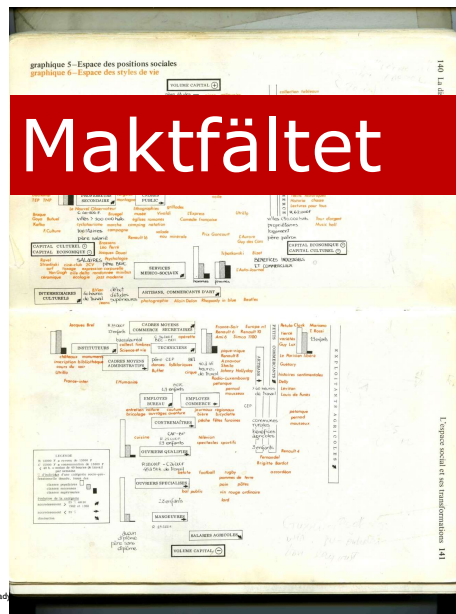
Den dominerande
klassen

Medelklasserna

De folkliga
klasserna

P. Bourdieu, *La distinction. Critique sociale du jugement*, 1979, p. 140f 11

Det sociala rummet och maktfältet (3)

Den dominerande
klassen

Medelklasserna

De folkliga
klasserna

P. Bourdieu, *La distinction. Critique sociale du jugement*, 1979, p. 140f 12

Det sociala rummet och maktfältet (3)

Maktfältet = systemet av relationer mellan alla kapitalarter av betydelse i ett samhälle

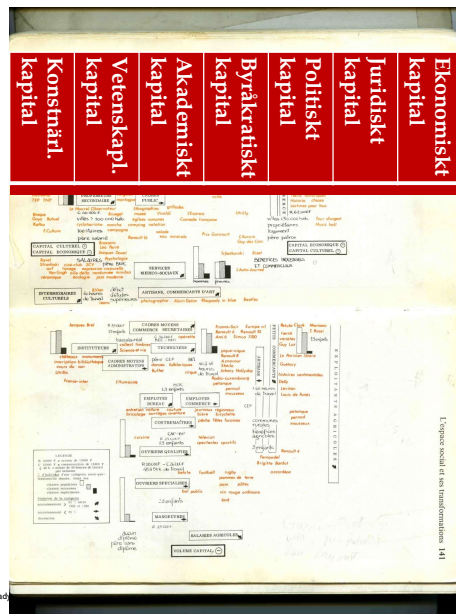
Den dominerande klassen

Medelklasserna

De folkliga klasserna

P. Bourdieu, *La distinction. Critique sociale du jugement*, 1979, p. 140f 13

Det sociala rummet och maktfältet (4)

Den dominerande klassen

Medelklasserna

De folkliga klasserna

P. Bourdieu, *La distinction. Critique sociale du jugement*, 1979, p. 140f 14

Det sociala rummet och maktfältet (5)

Fritt efter P. Bourdieu. Se t.ex. *La noblesse d'État. Grandes écoles et esprit de corps*, Minuit, Paris 1989 och *Sur l'État. Cours au Collège de France (1989-1992)*, Raisons d'agir/Seuil, Paris 2012.

Fältbegreppet ett centralt inslag i det forskningprogram som tog fast form vid Bourdieus center fr.o.m cirka 1970

Vändningen mot fältbegreppet. Inspiration från Webers religionssociologi

En första, interaktionistiskt färgad, skiss 1966

"Champ intellectuel et projet créateur", *Les temps modernes*,
vol. XXII, no 246, novembre 1966, pp. 865-906

Teoretiska överväganden 1971

"Champ du pouvoir, champ intellectuel et habitus de classe", *Scolies, Cahiers de recherches de l'École Normale Supérieure*,
vol. I, no 1, 1971, pp. 7-26

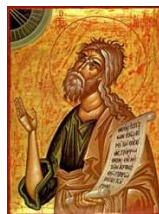
"Genèse et structure du champ religieux", *Revue française de sociologie*,
vol. XII, no 3, juillet-septembre 1971, pp. 295-334

"Une interprétation de la théorie de la religion selon Max Weber",
Archives européennes de sociologie, vol. XII, no 1, 1971, pp. 3-21

Det religiösa fältet enl. Max Weber: typerna definierade av sina egenskaper

Prästen

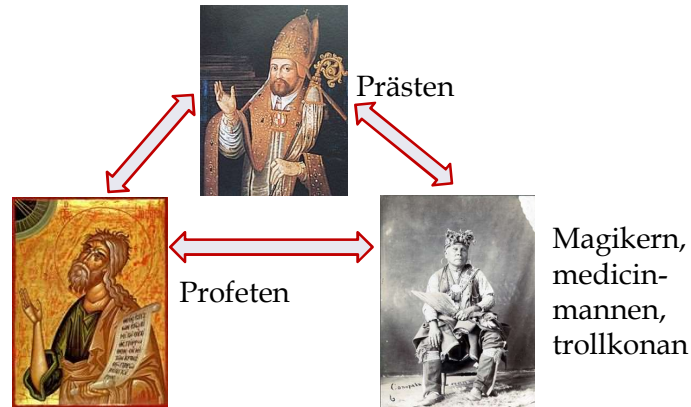
Profeten

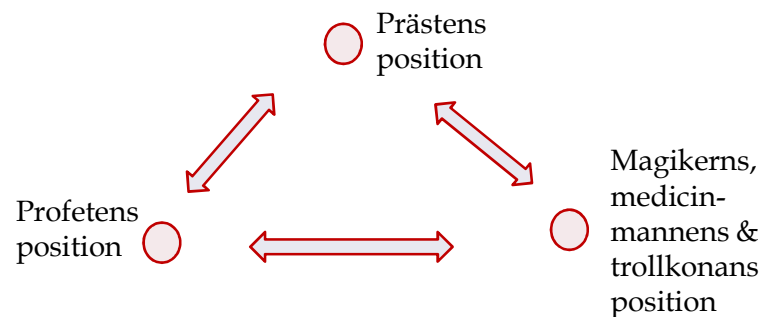
Magikern,
medicin-
mannen,
trollkonan

Om Webers typer *Priest*, *Prophet* och *Zauberer*, se särskilt pp. 259-285 i *Wirtschaft und Gesellschaft. Grundriß der verstehenden Soziologie* [1922], J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen, 5 uppl. 1972.
Sv. översätt. *Ekonomi och samhälle*, vol. 2, 1983, pp. 28-59.

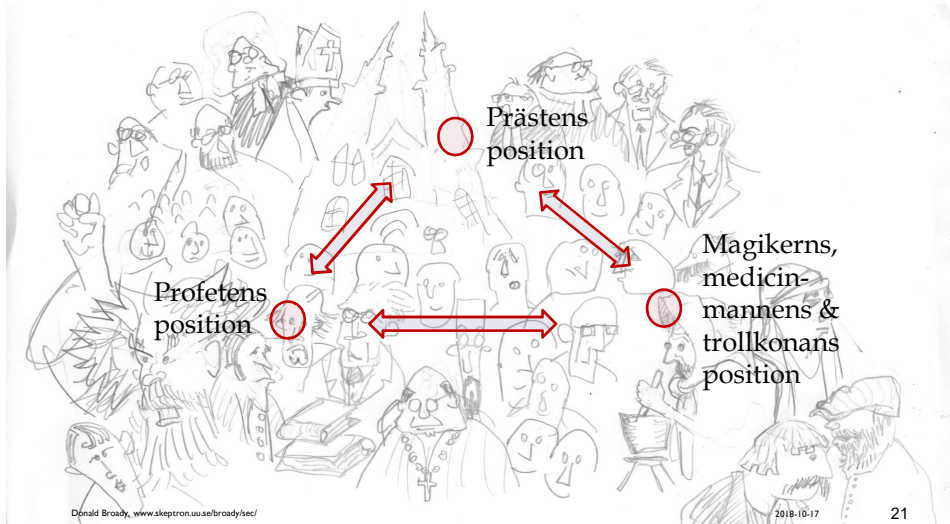
Första brytningen med Weber, dvs. Bourdieus perspektiv under 1960-talet: interaktionistisk tolkning av det religiösa fältet

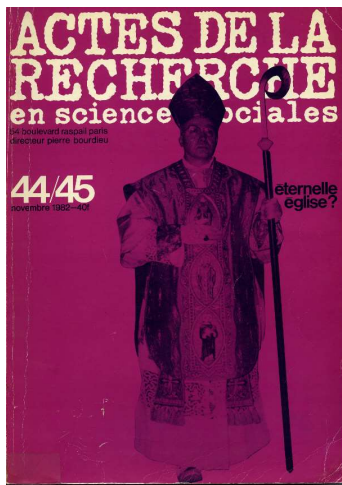
Andra brytningen med Weber, dvs Bourdieus perspektiv fr.o.m. början av 1970-talet: det religiösa fältet som ett system av relationer mellan positioner

Tredje brytningen med Weber, dvs ett perspektiv som fördjupades under loppet av 1970-talet: Åtskillnaden mellan kraftfält och kampfält. Jag återkommer till det

Tredje brytningen med Weber, dvs ett perspektiv som fördjupades under loppet av 1970-talet: Åtskillnaden mellan kraftfält och kampfält. Exemplet det franska fältet för katolsk religiös makt, data mest avseende 1972. (1)

P. Bourdieu & Monique de Saint Martin,
"La sainte famille. L'épiscopat français dans le champ
du pouvoir", *Actes de la recherche en sciences sociales*,
vol. VIII, n° 44-45, novembre 1982, pp. 2 -53.

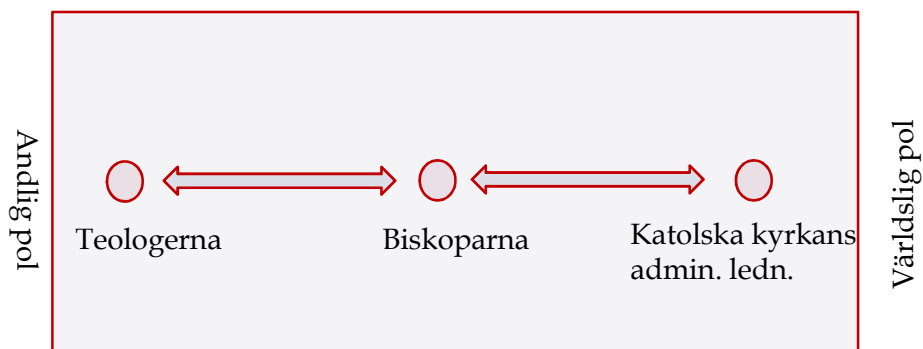
Tredje brytningen med Weber, dvs ett perspektiv som fördjupades under loppet av 1970-talet: Åtskillnaden mellan kraftfält och kampfält. Exemplet det franska fältet för katolsk religiös makt, data mest avseende 1972. (2)

Kampfältet
 (= stridfältet,
 konkurrensfältet)

Fritt efter P. Bourdieu & Monique de Saint Martin, "La sainte famille. L'épiscopat français dans le champ du pouvoir", *Actes de la recherche en sciences sociales*, vol. VIII, n° 44-45, novembre 1982, pp. 2 -53.

Tredje brytningen med Weber, dvs ett perspektiv som fördjupades under loppet av 1970-talet: Åtskillnaden mellan kraftfält och kampfält. Exemplet det franska fältet för katolsk religiös makt, data mest avseende 1972. (3)

Kraftfältet

Fritt efter P. Bourdieu & Monique de Saint Martin, "La sainte famille. L'épiscopat français dans le champ du pouvoir", *Actes de la recherche en sciences sociales*, vol. VIII, n° 44-45, novembre 1982, pp. 2 -53.

Tredje brytningen med Weber, dvs ett perspektiv som fördjupades under loppet av 1970-talet: Åtskillnaden mellan kraftfält och kampfält. Exemplet det franska fältet för katolsk religiös makt, data mest avseende 1972. (4)

Kraftfältet och
kampfältet

Fritt efter P. Bourdieu & Monique de Saint Martin,
"La sainte famille. L'épiscopat français dans le champ
du pouvoir", *Actes de la recherche en sciences sociales*,
vol. VIII, n° 44-45, novembre 1982, pp. 2 -53.

Vändningen mot fältbegreppet

De först publicerade empiriska studierna 1975:

"Le couturier et sa griffe. Contribution à une théorie de la magie", *Actes de la recherche en sciences sociales*, vol. I, no 1, janvier 1975, pp. 7-36.

(Sv. övers. i *Kultursociologiska texter*, 1986.

"L'ontologie politique de Martin Heidegger", *Actes de la recherche en sciences sociales*, vol. I, no 5-6, novembre 1975, pp. 109-156

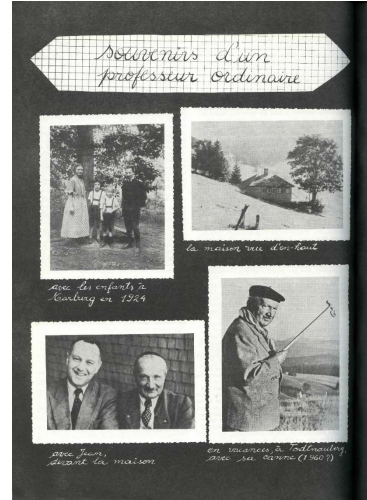
Tysk version i bokform: *Die politische Ontologie Martin Heideggers*, 1976

Alltså, 1975 kom de första publicerade empirisk/historiska studierna av kulturella fält

Däribland: P. Bourdieu, "L'ontologie politique de Martin Heidegger", *Actes de la recherche en sciences sociales*, vol. I, no 5-6, novembre 1975, pp. 109-156.

Tysk version i bokform: *Die politische Ontologie Martin Heideggers*, Syndikat, Frankfurt am Main 1976.

Ny rev. o. utv. fransk version i bokform: *L'ontologie politique de Martin Heidegger*, Minuit, Paris 1988.

Ett par tidiga empiriska studier av fält i svensk översättning

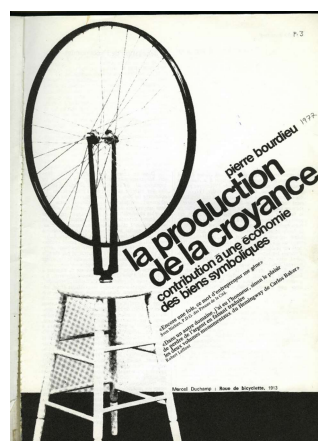
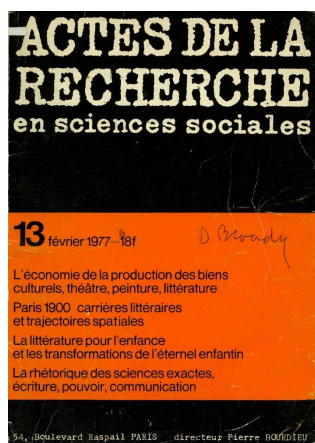
Den först publicerade empiriska studien av ett fält i Frankrike: modeskaparnas fält

P. Bourdieu & Yvette Delsaut,
"Le couturier et sa griffe :
contribution a une théorie de la
magie", *Actes de la recherche en
sciences sociales*, vol. 1, no 1, 1975,
pp 7-36 (dvs. det allra första
numret av Bourdieus tidskrift).

Sv. övers. "Modeskaparen",
pp. 81-151 i P. Bourdieu,
Kultursociologiska texter,
2 uppl. 1991.

Ytterligare en till svenska översatt tidig studie, av renodlade kulturella (produktions)fält: konst, litteratur, teater, etc.

Sv. övers. "Produktionen av tro", pp. 153-243
i P. Bourdieu, *Kultursociologiska texter*, 2 uppl. 1991.

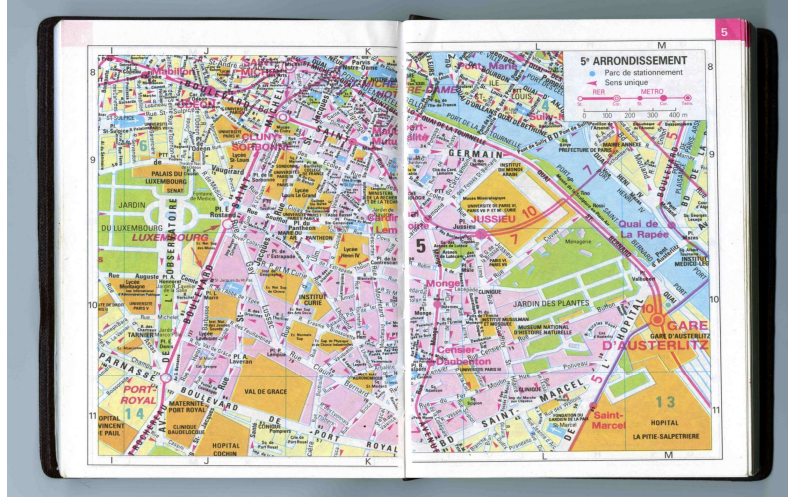
En plats där det intellektuella kapitalet varit extremt koncentrerat

Paris

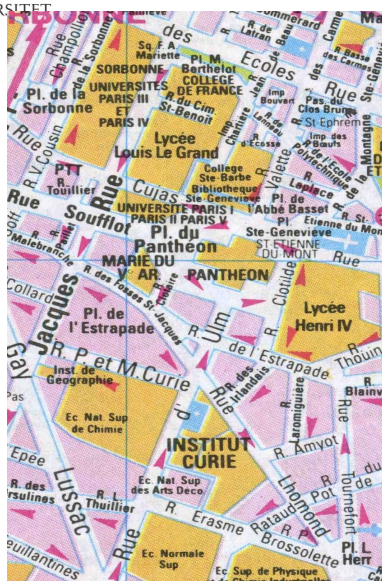

Paris, 5:e arrondissementet

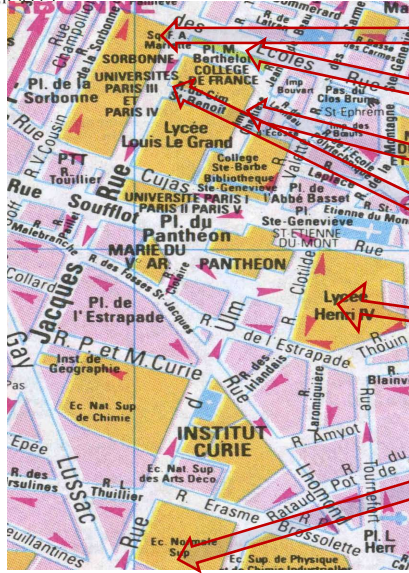
Paris, 5:e arrondissementet, detalj

UPPSALA
UNIVERSITET

Paris, 5:e arrondissementet, detalj

Sorbonne

Collège de France

Lycée Louis Le Grand

5e section en av l'École pratique

Lycée Henri IV

École Normale Supérieure,
rue d'Ulm

2018-10-17

35

UPPSALA
UNIVERSITET

P. Bourdieu, *Homo academicus*, 1984 Den prosopografiska metoden i arbete

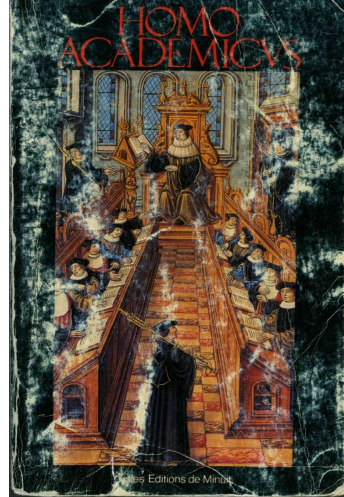
Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/ För eget bruk: filen mol-pre-bou-ver-180116.pptx

2018-10-17

36

Ett exempel på en studie av ett kulturellt produktionsfält

– ett fält där Bourdieu
själv var verksam, näml.
högre lärosäten och
forskningsinstitutioner
i Paris

P. Bourdieu,
Homo academicus,
1984

Illustration av underlaget för korrespondens- analyserna i Bourdieu, *Homo academicus*, 1984

	Född	Gymnasium	Classes preparatoires	Högre utb.	Antal citeringar i Social science Citation Index	Anta 1 barn
Michel Foucault	1926	i Poitiers	Lycée Henri IV, Paris	École normale supérieure, rue d'Ulm, Paris		
Jacques Derrida	1930	i Algeriet	Lycée Louis le Grand, Paris	École normale supérieure, rue d'Ulm, Paris		
Pierre Bourdieu	1930	i Pau i Béarn	Lycée Louis le Grand, Paris	École normale supérieure, rue d'Ulm, Paris	2 400	3

“Konstruerade individer”

De individer som uppträder i prosopografin och korrespondensanalyserna är *inte* människor av kött och blod, utan “konstruerade individer”, vilket klargörs redan på bokens första sida, p. 11 (sv. övers. p. 35)

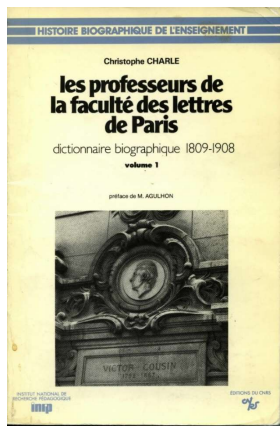
– dvs individerna definieras av de insamlade upplysningar om deras egenskaper som används i analyserna i denna studie (att Bourdieu läst vid Lycé Louis le Grand och hade tre barn är egenskaper som finns med, däremot inte att han spelat fotboll i sin ungdom och led av migrän).

Vilket innebär att kartorna från korrespondensanalyserna egentligen inte visar relationer mellan människor utan relationer mellan positioner definierade av egenskaper som dessa människor besitter i högre eller mindre grad eller saknar.

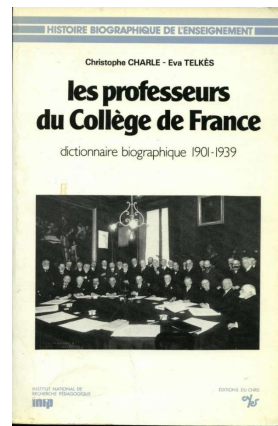
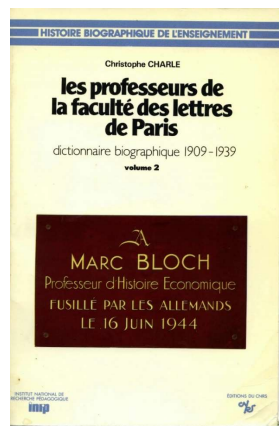
Indikatorer använda i *Homo academicus*, 1984 (appendix pp. 253–266; sv. övers. pp. 225–235)

- Demografiska indikatorer och indikatorer på nedärvt eller förvärvat ekonomiskt och socialt kapital
- Indikatorer på nedärvt eller förvärvat kulturellt kapital
- Indikatorer på kapitalarten universitetsmakt
- Indikatorer på kapitalarten vetenskaplig makt och vetenskaplig prestige
- Indikatorer på kapitalarten intellektuellt anseende
- Indikatorer på kapitalarten politisk eller ekon. makt
- Indikatorer på politiska dispositioner

Stora mängder prosopografiska data om främst franska samhällsvetare och humanister började redan under 1960-talet vid Bourdieus center samlas in av sociologen Victor Karady (det allra mesta opublicerat men tillgängligt för många forskare tack vare Karadys generositet) och därefter av historikern Christophe Charle – detta är exempel på det slags prosopografiska material som varit oundgängliga underlag för många av Bourdieu & Co:s studier.

 Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

2018-10-17 41

Christophe Charle, *Les professeurs de la Faculté des lettres de Paris. Dictionnaire biographique 1909-1939. Volume 2.* Paris: Institut National de Recherche Pédagogique; Éditions du C.N.R.S., 1986, p. 99

46 HALBWACHS (Louis, Maurice)

Né le 12 mars 1877 à Reims (Marne).

Décédé en déportation à Buchenwald, le 16 mars 1945.

Origine sociale : Son père Gustave (né le 18 janvier 1845 à Schlestadt, décédé le 12 février 1906 à Paris), ancien élève de l'École normale supérieure fut professeur d'allemand en province puis à Paris à partir de 1879. Sa mère Félicie Adélaïde Clerc, née à Belfort le 16 mai 1855, était la fille d'Hippolyte Joseph, compositeur typographe et d'Alexandre Thérèse Bély sans profession. Maurice était le second d'une famille de 4 enfants : l'aîné Georges, général, aide-major général en 1939-40 ; Marcelle, professeur ; Jeanne, agrégée de philosophie, mariée avec Michel Alexandre agrégé de philosophie.

Études : Lycées Michelet, Henri-IV (élève de Bergson) bachelier ès lettres ; élève de l'École normale supérieure (1898, 3e) ; licencié ès lettres (1899) ; agrégé de philosophie (1901, 1er) ; docteur en droit (1909) ; docteur ès lettres (1913).

Christophe Charle, *Les professeurs de la Faculté des lettres de Paris. Dictionnaire biographique 1909-1939. Volume 2.* Paris: Institut National de Recherche Pédagogique; Éditions du C.N.R.S., 1986, p. 100

Autres activités : Période de la guerre : réformé pour myopie ; après l'inclusion de son lycée dans la zone du front, il devint un des proches collaborateurs d'Albert Thomas, ministre de l'Armement. Collaborateur de l'*Année sociologique* (à partir de 1905), de la *Revue du mois*, des *Libres propos*, de la *Revue critique*, des *Annales d'histoire économique et sociale*, de la *Revue philosophique*, de l'*Humanité* ; membre de l'Institut international de statistique (1935), président de l'Institut français de sociologie (1938), vice-président de la Société française de psychologie (1943) ; délégué français de la Conférence des statisticiens du travail (1936) ; expert de la SDN dans le comité mixte sur l'alimentation des travailleurs (1937) ; mission d'enseignement à l'Université de Chicago et d'étude au Proche-Orient ; détaché au CNAM comme suppléant de F. Simiand en 1933-34.

Honneurs : Chevalier de la légion d'honneur (1933) ; correspondant de l'Académie des sciences morales et politiques (1932) ; lauréat de la Faculté de droit pour sa thèse et de l'Académie des sciences pour son livre sur les probabilités.

Principaux ouvrages : Pour une bibliographie complète voir *Classes sociales et morphologie*, Paris, éd. de Minuit, 1972, établie par Victor Karady, p. 411-444.

→ — *Leibniz* (1907, 2e éd. 1928).

— *Les expropriations et le prix des terrains à Paris (1860-1900)*, thèse de droit (1909).

Christophe Charle, *Les professeurs de la Faculté des lettres de Paris. Dictionnaire biographique 1909-1939. Volume 2.* Paris: Institut National de Recherche Pédagogique; Éditions du C.N.R.S., 1986, p. 101

- *La topographie légendaire des Évangiles en Terre Sainte.* Etude de mémoire collective (1941).
- *Mémoire et société* (1949) réédité en 1950 sous le titre *La mémoire collective*, 2e éd. 1968.
- *Classes sociales et morphologie*, éd. de V. Karady (1972).

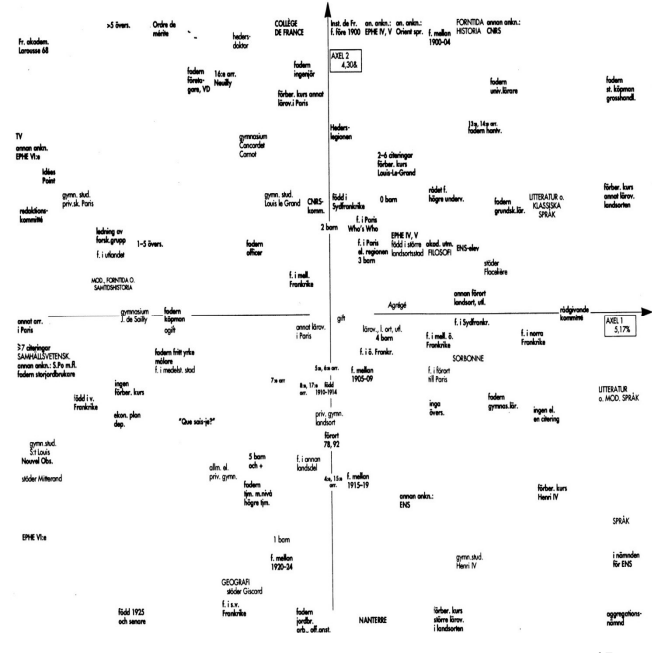
Religion : Famille catholique, agnostique.

Opinion politique : Dreyfusard, socialiste, membre de la SFIO à partir de 1906.

Sources : AJ 16 6017 • Déclaration de succession, Archives de l'Enregistrement, Paris • F 17 25805 (dossier de son père) • Acte de naissance de sa mère, état-civil de Belfort • Renseignements communiqués par M. P. Halbwachs • V. Karady, présentation de *Classes sociales et morphologie*, *op. cit.* • G. Friedmann, introduction à *Esquisse d'une psychologie des classes sociales* • Jeanne Alexandre, « Nécrologie », *Année sociologique*, 3e série, 1, 1949, p. 3-10 • Y. Nandan, *op. cit.*, dans la notice de Fauconnet.

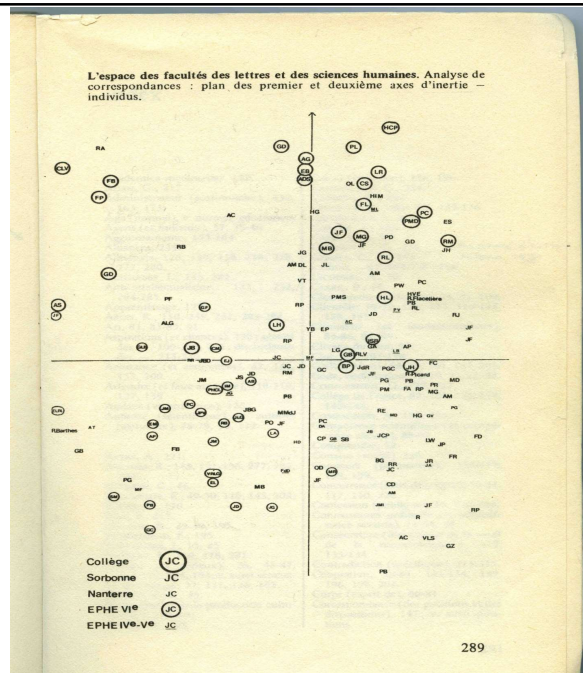
Moln av
egenskaper

P. Bourdieu,
Homo academicus,
1984, p. 107

Moln av
individer

P. Bourdieu,
Homo academicus,
1984, p. 289

UPPSALA
UNIVERSITET

Moln av individer

P. Bourdieu,
Homo academicus,
1984, p. 289, men
med namnen
utskrivna.

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

2018-10-17

47

Akademisk makt

Publik och medial pol

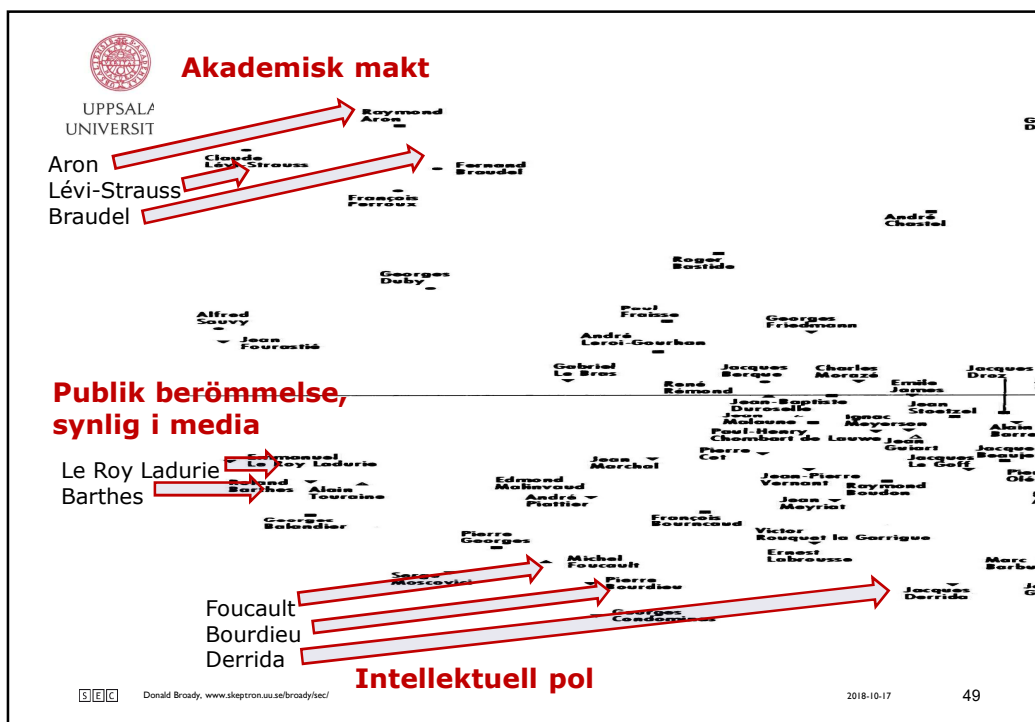
Intellektuell pol

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

2018-10-17

48

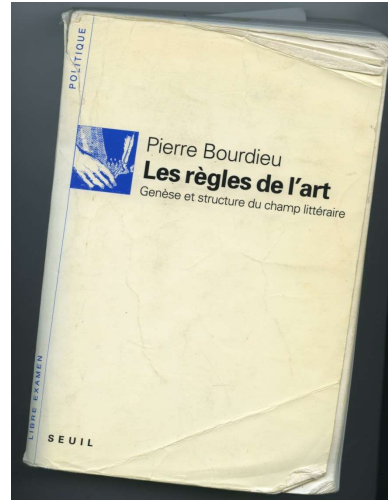

P. Bordieu, *Les règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire*, Seuil, Paris 1992

– en fortfarande svåröverträffad studie av kulturella fält

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/ För eget bruk: filen mol-pre-bou-ver-180116.pptx 2018-10-17 50

Fortfarande svåröverträffad studie av kulturella fält

P. Bordieu, *Les règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire*, Seuil, Paris 1992

En "del 2" av *Les règles de l'art*

Bourdieu planerade under många år en bok om Édouard Manets skola, som ett slags inzoomning mot en liten del av det väldiga material som behandlades i den brett upplagda *Les règles de l'art*, 1992.

Arbetet om Manets skola ledde bl.a. fram till en omfattande föreläsningsserie vid Collège de France 1998–2000, postumt utgiven som P. Bourdieu, *Manet. Une révolution symbolique*, Éditions Raisons d'agir / Éditions Seuil, Paris 2013, 776 p.

Ett slags laboratorieexperiment: analysen av ett mikrokosmos befolkat av romangestalter

Ett slags laboratorieexperiment

i början av P. Bourdieu, *Les règles de l'art*, 1992
("Prologue. Flaubert analyste de Flaubert", pp. 17-71).

Analys av relationer mellan positioner som intas av de centrala romangestalterna i Flaubert, *L'Éducation sentimentale*, 1869 (sv. övers. *Härtats fostran*, 1951). De två tunga poler i detta system av relationer är å ena sidan penningens och konservativa politikens värld (med bankiren Dambreuse i centrum), å andra sidan konstens och den mer eller mindre revolutionära politikens värld (med konsthandlaren Arnoux i centrum). Se figuren p. 22. Huvudpersonen Frédéric Moreau vacklar däremellan. Bourdieus tes är att detta romanens mikrokosmos ägde sin motsvarighet i levande livet, nämligen i maktfältet struktur i Frankrike vid 1800-talets mitt.

Fritt efter P. Bordieu, *Les règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire*, Seuil, Paris 1992, p. 28ff.

	Ekonomiskt kapital	Adel	Socialt kapital	Skönhet	Intelligens	Vilja att lyckas
Cisy						
Deslariers						
Martinon						
Frédéric Moreau						

Egenskaper hos romangestalter i Flaubert,
L'Éducation sentimentale, 1869

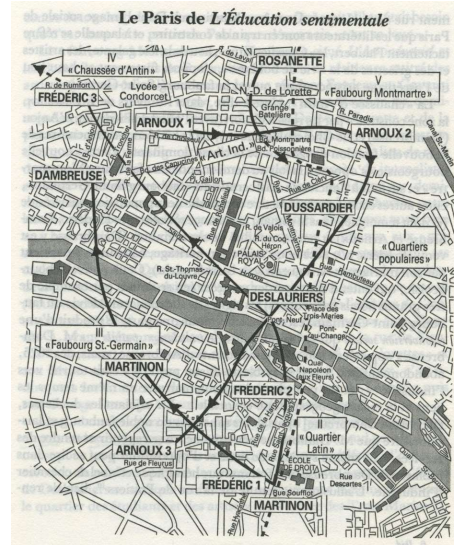
Fritt efter P. Bordieu, *Les règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire*, Seuil, Paris 1992, p. 28ff.

	Ekonomiskt kapital	Adel	Socialt kapital	Skönhet	Intelligens	Vilja att lyckas
Cisy	1	1	1	1	0	0
Deslariers	0	0	0	0	1	1
Martinon	1	0	1	0	1	0
Frédéric Moreau	1	0	1	1	1	0

Romanfigurer i Flaubert,
L'Éducation sentimentale, 1869

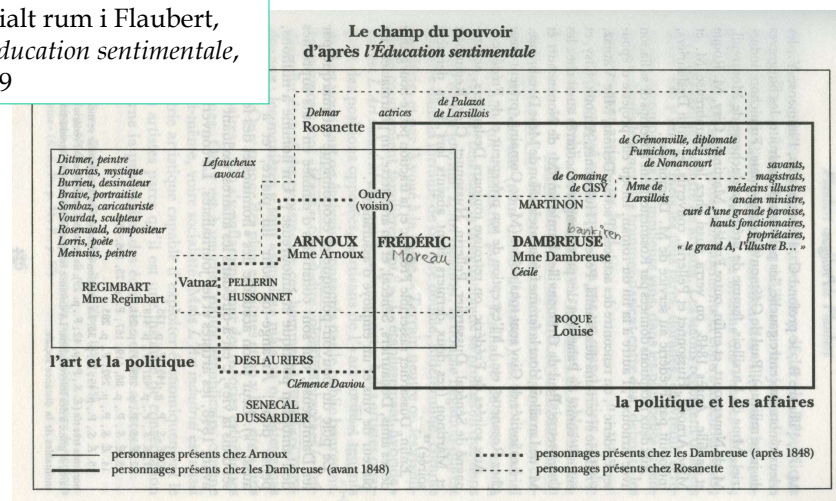
P. Bordieu, *Les règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire*, Seuil, Paris 1992, p. 69

Geografiskt rum i Flaubert, *L'Éducation sentimentale*, 1869

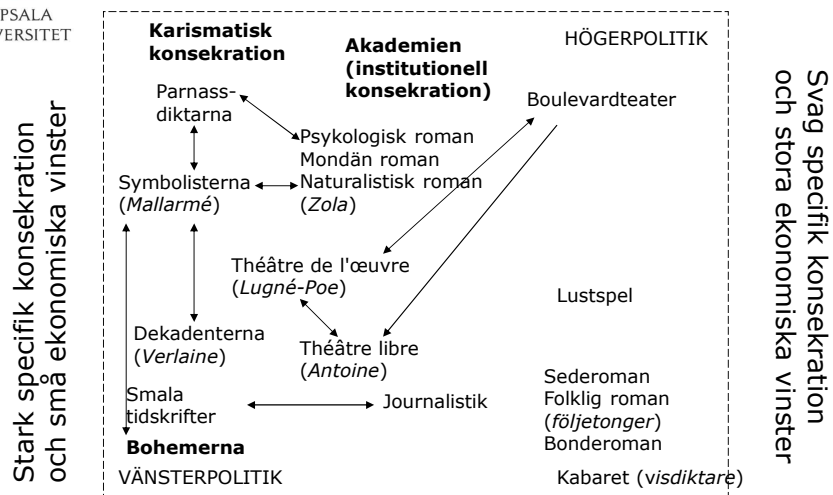
P. Bordieu, *Les règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire*, Seuil, Paris 1992, p. 23

Socialt rum i Flaubert, *L'Éducation sentimentale*, 1869

Strukturen hos kulturella fält. Homologier

Kulturella fält enl. Bourdieu (1)

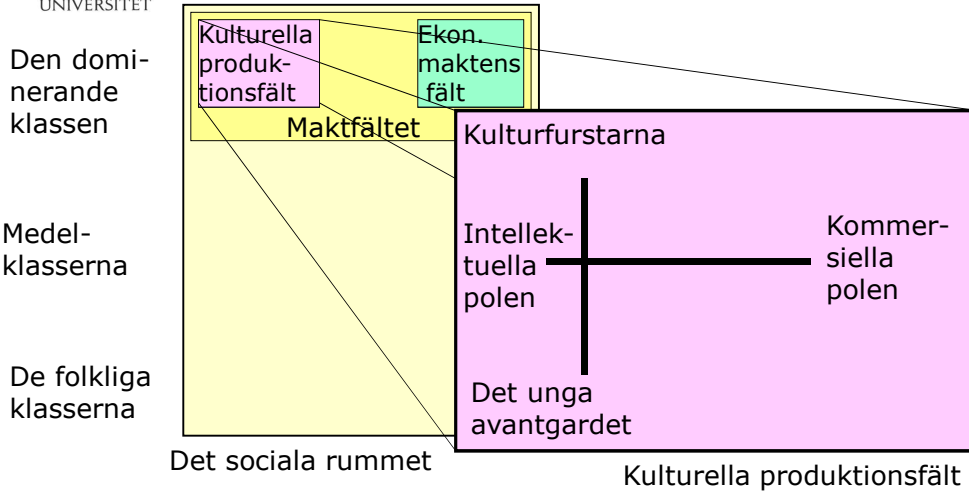

Det franska litterära fältet i slutet av 1800-talet (efter P. Bourdieu, *Les Règles de l'art*, 1992, p. 176). Sv. övers. ur *Kulturens fält* (ed. D. Broady), 1998, s. 15.

UPPSALA
UNIVERSITET

Kulturella fält enl. Bourdieu (2)

Fritt efter P. Bourdieu. Ur D. Broady, "Inledning", p. 18 i Pierre Bourdieu, *Konstens regler*, 1999 p. 18.

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

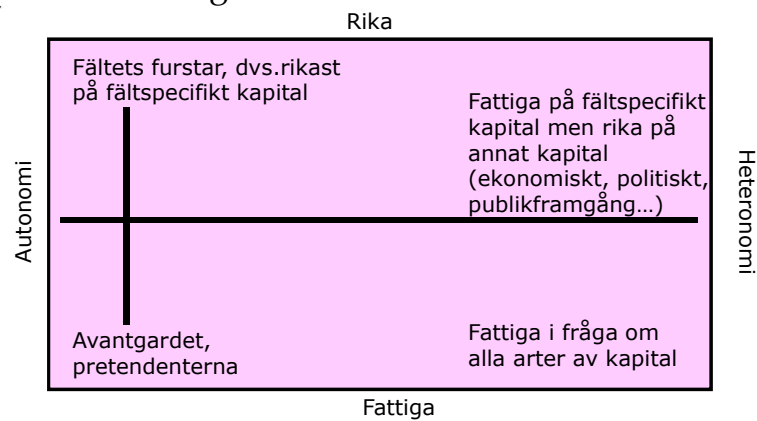
2018-10-17

61

UPPSALA
UNIVERSITET

Kulturella fält enl. Bourdieu (3) - Samma grundstruktur för *alla* kulturella fält!

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

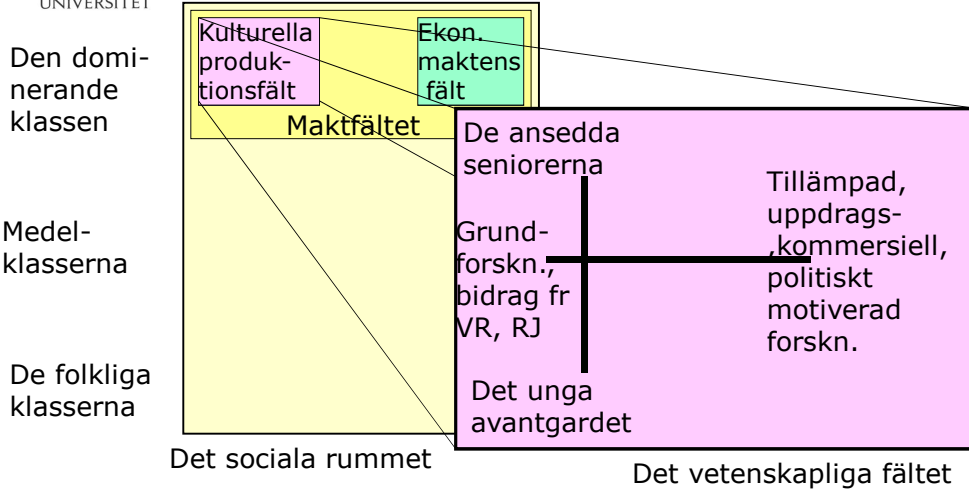
2018-10-17

62

UPPSALA
UNIVERSITET

Homologier (1)

Fritt efter P. Bourdieu. Ur D. Broady, "Inledning", p. 18 i Pierre Bourdieu, *Konstens regler*, 1999.

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

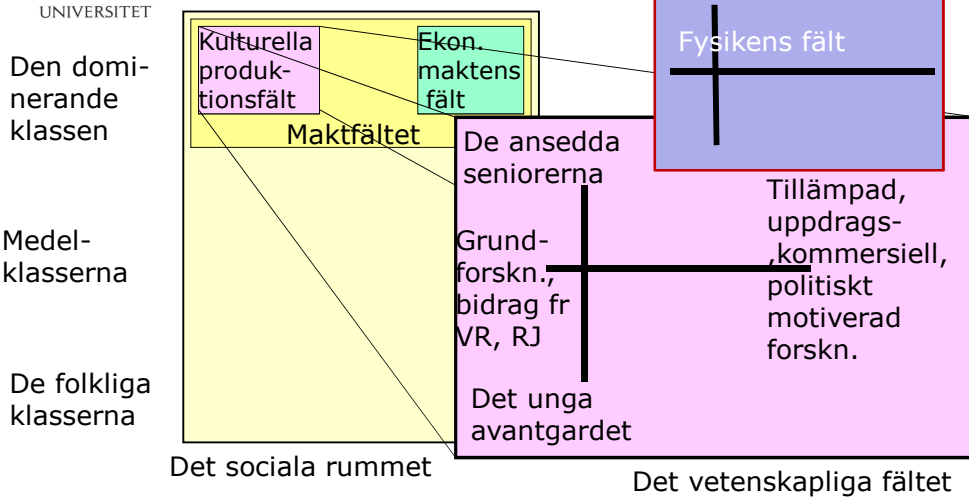
2018-10-17

63

UPPSALA
UNIVERSITET

Homologier (2)

Fritt efter P. Bourdieu. Ur D. Broady, "Inledning", p. 18 i Pierre Bourdieu, *Konstens regler*, 1999.

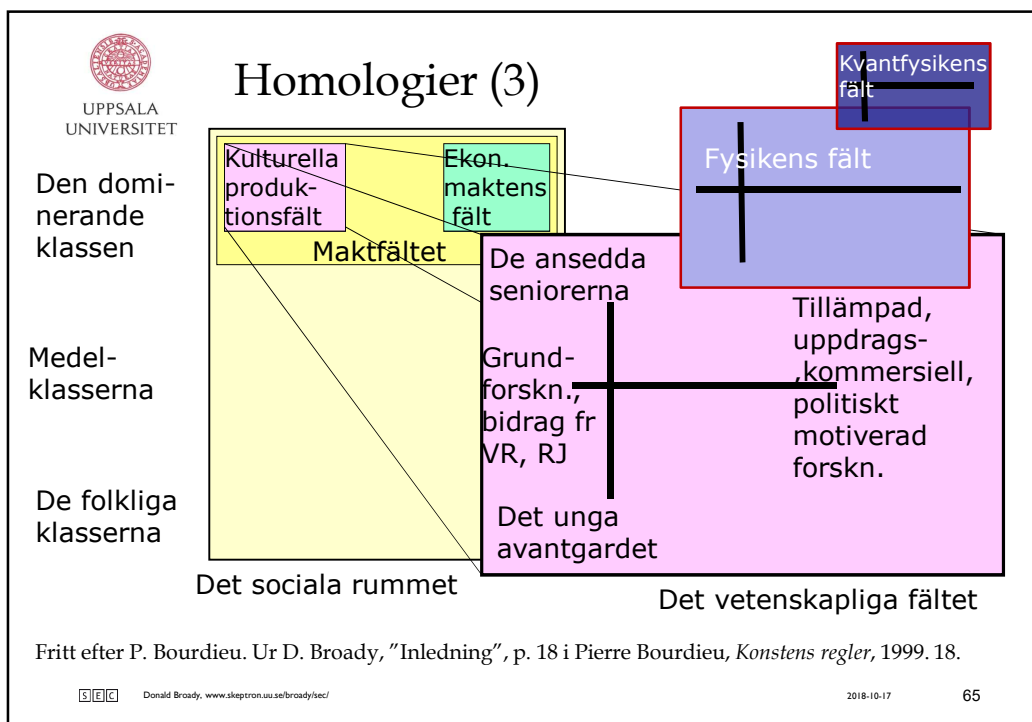

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

2018-10-17

64

Homologier (4)

UPPSALA UNIVERSITET

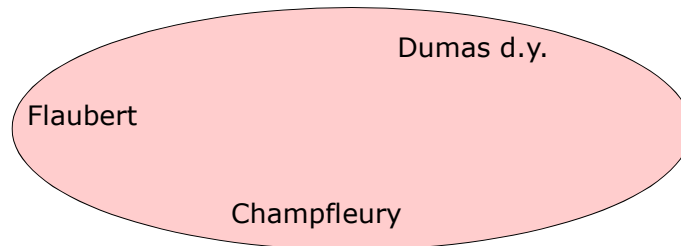
Forskaren behöver inte undersöka allt från början. Bourdieutraditionen tillåter välgrundade antaganden om homologier, dvs likhet i struktur (vilket bygger på att sådana homologier påvisats i tidigare empiriska undersökningar). Alltså, ifall man känner till att ett större fält (t.ex. hela det kulturella produktionsfältet) äger en viss struktur, kan man – om inget talar däremot – anta att samma struktur karaktäriserar olika delfält (litteraturens, konstens, vetenskapens...) inom samma större fält. Och att strukturen återkommer inom delfält inom delfält (inom litteraturens fält låt säga poesi eller barnlitteratur).

Förutsatt dock att fälten äger en tillräcklig grad av autonomi! Ett kriterium för autonomi är att dylika homologier föreligger.

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/ 2018-10-17 66

Det sociala fältet och rummet av möjligheter (1)

Det sociala
fältet

Det sociala fältet och rummet av möjligheter, 1850-talet (fritt efter P. Bourdieu, *Les Règles de l'art*, 1992). Ur *Kulturens fält* (red. D. Broady), 1998, s. 15.

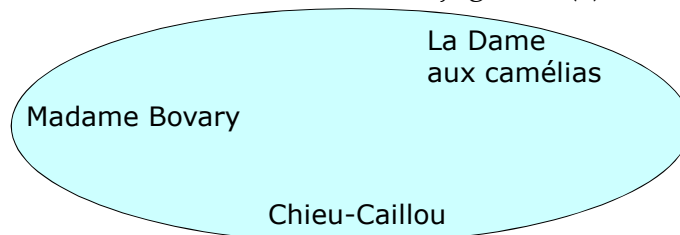
Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

2018-10-17

67

Det sociala fältet och rummet av möjligheter (2)

Rummet av
möjligheter

Det sociala fältet och rummet av möjligheter, 1850-talet (fritt efter P. Bourdieu, *Les Règles de l'art*, 1992). Ur *Kulturens fält* (red. D. Broady), 1998, s. 15.

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

2018-10-17

68

Det sociala fältet och rummet av möjligheter (3)

Rummet av
möjligheter

Madame Bovary

La Dame
aux camélias

Chieu-Caillou

Det sociala
fältet

Flaubert

Dumas d.y.

Champfleury

Det sociala fältet och rummet av möjligheter, 1850-talet (fritt efter P. Bourdieu, *Les Règles de l'art*, 1992). Ur *Kulturens fält* (red. D. Broady), 1998, s. 15.

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/

2018-10-17

69

Autonomin

Donald Broady, www.skeptron.uu.se/broady/sec/ För eget bruk: filen mol-pre-bou-ver-180116.pptx

2018-10-17

70

Autonomin

Ett kulturellt område är ett fält
bara under förutsättning att det
är tillräckligt autonomt.

En paradox

Ju mer autonomt ett kulturellt
produktionsfält är, desto mindre
frihet för den enskilda deltagaren.
Och omvänt.

Tumregler till ledning för bedömning av graden av autonomi

Tumregler till ledning för bedömning av graden av autonomi (1)

Att ett fält, låt säga det litterära fältet, är autonomt innebär att det bland annat besitter

- sin egen **specifika art av kapital** (det litterära kapitalet är det anseende som vissa genrer, verk, författare eller kritiker åtnjuter; detta kapital existerar även i förkroppsligat tillstånd, nämligen i form av en författares eller kritikers förmåga att handskas med litteraturens verkningsmedel och kännedom om tidigare och aktuella strider inom litteraturens fält).
- en **grundstruktur** definierad av dels en polaritet som ställer de mest erkända författarna och genrerna mot de ringaktade eller okända, dels en polaritet som ställer stora innehav av litterärt kapital mot små innehav.

Tumregler till ledning för bedömning av graden av autonomi (2)

- ett eget "**rum av möjligheter**", det vill säga ett utbud av t.ex. genrer och verknytningsmedel som står till buds för författare vid en given tidpunkt (ett autonomt fält har en struktur som liknar strukturen hos detta rum av möjligheter; det finns med andra ord dels ett socialt fält där ställningarna intas av olika läger bland författarna, dels ett homologt rum av möjligheter som inrymmer de tillgängliga ställningstagandena och litterära genrer och verknytningsmedlen).
- en "**omvänd ekonomi**", varmed avses att deltagarna värderar det litterära kapitalet högt, blundar för verksamhetens materiella betingelser och nedvärderar försäljningssiffror och andra "världsliga" mått på framgång (denna omvända ekonomi är mest framträdande i den region av av fältet där det specifika kapitalet väger tyngst, i det litterära fältet således den region där de renodlat litterära kvaliteterna är utslagsgivande).

Tumregler till ledning för bedömning av graden av autonomi (3)

- egna slag av **inträdeskrav**, **insatser** i spelet, **vinster** (belöningen består främst i att vinna erkännande och anseende som författare eller kritiker).
- egna trosföreställningar (som Bourdieu benämner **doxa**).
- ett eget slags drivkrafter, engagemang, hängivenhet, intresse (Bourdieu's term är **illusio**) som sporrar deltagarna att göra sina insatser i spelet.
- egna inrättningar som hallstämplar verken och författarna (Bourdieu's term är "**konsekrationsinstanser**", exempel är litteraturkritiken, de mest välrenommerade förlagen, litteraturhistorikerna, akademierna).

Tumregler till ledning för bedömning av graden av autonomi (4)

- en förmåga att till fältets egen logik **översätta** teman och diskussioner som importeras från omvärlden (såsom när sociala eller politiska frågor transformeras till frågor om litterär stil).
- samt att man inom fältet fäster vikt vid att **skriva fältets egen historia.**

Tumreglerna citerade från pp. 51-52 i D. Broady: "Nätverk och fält", pp. 49-72 i *Sociala nätverk och fält* (ed. Håkan Gunneriusson), *Opuscula Historica Upsaliensia* 28, Uppsala universitet, 2002.

Krafftält och kampfält

Kraftfält och kampfält , två innebörder av fältbegreppet (1)

– båda oundgängliga vid utforskandet av fält

- *Champ de forces* (kraftfält)
- *Champ de lutte* (kampfält)

Jfr. t.ex. P. Bourdieu, *Science de la science*, 2001, p. 69 ff.

Kraftfält och kampfält , två innebörder av fältbegreppet (2)

Kraftfält (*champs de forces*) är den sociala världens motsvarighet till fysikaliska fält i naturens rike:

- elektromagnetiska fält
- gravitationsfält
- magnetosfärerna runt himlakroppar
- interplanetära magnetfält
- higgsfält, etcetera

Ett kraftfält har en struktur, dvs kraftlinjer, hierarkier, polariteter. Annorlunda uttryckt: ett system av relationer mellan positioner. Denna struktur vid ett givet tillfälle är resultat av tidigare strider. Den är följaktligen föränderlig – agenternas handlande kan leda till att den rådande strukturen bevaras eller omvandlas.

Krafftält och kampfält, två innebörder av fältbegreppet (3)

Agenternas (individernas, gruppernas, institutionernas) strider äger rum inom **kampfält** (stridsfält, konkurrensfält), visserligen under inverkan av krafftältet som dock inte i sig kan förklara vad som utspelas inom kampfältet.

Även om krafftältets struktur tvingar sig på alla som deltar i spelet – det är inget som deltagarna kan välja bort utan att lämna spelet – är deras handlande är inte förutbestämt. De strategier de utvecklar och hur de handlar avgörs i mötet mellan det bagage de bär med sig och ordningen i fältet. "Habitus är inget öde", brukade Bourdieu säga.

Krafftält och kampfält , två innebörder av fältbegreppet (4)

En illustration:

Föreställ dig ett kulturellt fält som ett krafftält i stil med solsystemets gravitationsfält. Här kan vid ett givet tillfälle ingen himlakropp, inte ens den minsta partikel med massa, undandra sig de vid ett givet tillfälle och på en given plats rådande gravitationskrafterna. Däremot kan krafftältet omskapas om en tung kropp tillkommer, en väldig komet som störtar in i solsystemet, eller i litteraturens värld det gigantiska kollektiva arbete som genomfördes av Baudelaires och Gautiers författargeneration och den närmast följande och som skapade det moderna franska litterära fältet och modernismen (enligt Bourdieus historieskrivning i *Les règles de l'art*, 1992). Då ändras relationerna mellan alla positioner. Krafftältet har omvandlats. Likaså om en tung position skulle försvinna. Om Jupiter skulle puttats ut ur solsystemet, eller för Hollywoods filmindustris del avlägsnandet av den position som Harvey Weinstein intagit.

Krafftält och kampfält , två innebörder av fältbegreppet (5)

För att förstå agenternas handlande i kampfältet måste man ta hänsyn till att krafftältets struktur har verkningar.

Omvänt kan som sagt agenternas handlande inom kampfältet bidra till att omskapa krafftältets struktur.

Krafftält och kampfält , två innebörder av fältbegreppet (6)

Den ofta framförda anklagelsen mot Bourdieus fältteori för att vara deterministisk och oförmögen att förklara förändringar, för att bortse från "agentskapet" (eng. *agency*) etcetera, bottnar inte sällan i att kritikerna blandar ihop dessa två nivåer i Bourdieus & Co:s analyser av fält (eller andra rum).

Åtskilligt som kritikerna brukar efterlysa, såsom förklaringar till förändringar och inte minst analyser av hur människors agerande kan medföra förändringar, återfinns i rikt mått i Bourdieu & Co:s historiska och empiriska undersökningar av praktikerna, dvs av allt det som försiggår inom kampfältet. Historieskrivningen i *Les règles de l'art*, 1992, är ett exempel bland många.

Kraftfält och kampfält , två innebörder av fältbegreppet (7)

Särarten hos Bourdieus fältteori består snarare i kravet på analyser av *såväl* kraftfältet som kampfältet. Och i insisterandet på att analyserna av kraftfältet är fundamentala!

Inte så att mest tid i forskningsarbetet eller flest sidor i publikationerna skulle ägnas däråt, långt därifrån, men genomgående i Bourdieu & Co:s undersökningar är att föremålen för forskningen relateras till olika positioner inom något slags kraftfält – eller mer generellt: positioner inom ett rum eller en rymd (fr. *espace*). Ofta försöker man åstadkomma en karta (åtminstone en inre karta) över systemet av relationer mellan positioner. När ett litterärt verk (*Madame Bovary*) förekommer i *Les règles de l'art* relateras det till positioner som andra litterära verk (*Kameliadamen* eller *Chieu-Caillet*) intar inom "rummet av möjligheter". En viss författares (Flauberts) sociala position definieras av avstånd och riktning i förhållande till andra författares sociala positioner (Dumas d.y., Champfleury).

Det sociala fältet och rummet av möjligheter (3)

Rummet av
möjligheter

Det sociala
fältet

Madame Bovary

La Dame
aux camélias

Chieu-Caillou

Dumas d.y.

Flaubert

Champfleury

Det sociala fältet och rummet av möjligheter, 1850-talet (fritt efter P. Bourdieu, *Les Règles de l'art*, 1992). Ur *Kulturens fält* (red. D. Broady), 1998, s. 15.

Kraftfält och kampfält , två innebörder av fältbegreppet (8)

En forskare som utgår från fältteorin strävar efter att så tidigt som möjligt skaffa sig en åtminstone preliminär karta över det fält eller rum där föremålet för forskningen är placerat. Raka motsatsen till *grounded theory*, med andra ord.

I vetenskap om hur den position man har speciellt intresse av är placerad i förhållande till andra positioner, kan man dyka ned på ett särskilt ställe och genomföra sina observationer, intervjuer eller källstudier, med hjälp av ett brett spektrum av forskningsmetoder och tekniker. Inte bara sociologiska i snävare mening utan alltifrån fenomenologiska och lingvistiska till antropologiska och ekonomisk-historiska. Bourdieus ambition med *Les règles de l'art* var att öppna vägen för en omfattande "vetenskap om konstnärliga verk". I andra sammanhang har han mer generellt pläderat för forskning om "produktionen av kulturella tillgångar".

Vad duger fältbegreppet till?

Vad duger fältbegreppet till? (1)

Metoderna för studier av fält duger inte om området du studerar är alltför heteronomt, dvs. i avsaknad av autonomi. Det är meningslöst att försöka konstruera ett fält som innesluter människorna som rör sig på ett torg eller publiken i en biosalong.

De allra flesta sociala sammanhang är inte alls åtkomliga med hjälp av fältbegreppet. Fälten som forskningsverktyg är resultatet av sociologens konstruktionsarbete, vars syfte är att lokalisera, avgränsa och analysera särskilt autonoma områden av betydelse när vi vill förstå dominansförhållanden i ett samhälle. Många samhällsvetenskapliga frågor är av helt annan karaktär: man kanske vill utforska vad människor har gemensamt snarare än det som skiljer dem åt, eller processer som genomkorsar eller är relaterade till många fält, eller områden där det som sker inte låter sig analyseras i termer av dominans, makt, herravälde, hierarkier. I sådana fall är fältteorin till föga omedelbar hjälp.

Vad duger fältbegreppet till? (2)

Ovan finns en lista över tio tumregler för att bedöma ett fälts autonomi. Att autonomi är svag innebär att människorna där är mer beroende av omvärlden än av varandra, att de viktigaste striderna inte gäller en för just detta fält särskiljande art av kapital (det litterära inom litteraturens fält) utan i stället arter av kapital som dominerar inom andra fält (näraliggande fält som filmens eller musikens, eller starka fält som politikens, ekonomins eller massmediernas...) eller i samhället i stort (där generella kapitalarter som ekonomiskt och kulturellt kapital är verksamma överallt). Dock: även om föremålet för din studie inte låter sig inordnas i något fält kan fältbegreppet vara till nytta, nämligen om det du utforskar ett sammanhang som är beroende av vad som genereras, reproduceras och legitimeras inom fälten. En läsecirkel som samlas en gång i veckan för att diskutera böcker låter sig svårigen analyseras som ett fält men är utsatt för verkningar från det litterära fältet, det litteraturvetenskapliga fältet, förläggarfältet och massmediernas fält. Ett lärarkollegium vid en skola är vanligen alltför heteronomt för att undersökas som ett fält men lärarna har att förhålla sig till vad som produceras inom skolpolitikens, den kommunala och statliga administrationens och den pedagogiska debattens fält.

Vad duger fältbegreppet till? (3)

Till sist. Även om du undersöker sociala fenomen vilka inte låter sig relateras till fält kan det finnas anledning att pröva annat i Bourdieus verktygslåda – begrepp som kapital, habitus, strategier, erkännande, misskännande, eller metoder som prosopografi, etcetera – som sedan runt 1970 finslipats i Bourdieus och medarbetarnas och efterföljarnas studier av fält men vars användningsområde inte alls är begränsat till forskningen om fält.

För att utforska fält behöver du de nämnda verktygen men det omvända gäller inte.

SLUT

www.skeptron.uu.se/broady/sec/